

10. detsembril
1925.

III. aastakäik.

Ilmub kaks korda kuus.

Üksik number 25 mk.

Tellimise hind: Aastas Mk. 500.—
 Pooles aastas " 250.—
 1923 ja 1924 aastak. " 350.—

Kuulutuste hinnad: 1 lehekülj Mk. 3000.—
 1/2 " " 1500.—
 1/4 " " 800.—
 1/8 " " 400.—

Toimetlus ja talitus: Tallinn, Suure Roosikrantsi uul nr. 12. Avatud k. 9—3 p. l. Telefon nr. 4—72
 Jooksev arve: Eesti Panga Tallinna osakond nr. 609.

S I S U 1) Missugused põhimõtted tulevases omavalitsusvalimise seaduses maksuma panna? 2) Omavalitsuste panga asutamisele! A. Pärjel. 3) Omavalitsused ja politsei kujundamise määrus. K. T. 4) Et kooli- ja vallamaid hoonetega valdadele päästa... 5) Loomaarstilise abiandmise uus korraldus Harjumaal. 6) Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegevusest. 7) Välismaade omavalitsused. 8) Riigikohtu seletused 9) Küsimused ja vastused. 10) Bibliograafia. 11) Kuulutused.

Missugused põhimõtted tulevases omavalitsusvalimise seaduses maksuma panna?

Selles küsimuses tuleb E. Maakondade Liidu nõukogul lähemal koosolekul 16. ja 17. dets. seisukoht võtta.

Nende ridade ülesanne ei ole katsuda küsimust ette ära otsustada, ega ka kindlat seisukohta ettepanekuna avaldada, vaid mõnd tähtsamat küsimust nende põhimõtete juures puudutada, mida oleks vaja silmaspidada küsimuse lahendamisel, seda enam, et sest ajast, kui referaadid selle küsimuse üle viimasel koosolekul, 26. aug., ära kuulati, tükk aega möödunud on. (V. „Maaomavalitsus“ Nr. 14—1925 a.)

Et praegu maksev valimisviis ühemeelset hukkamõistmist leidnud on, siis kaob iseenesest küsimus praeguse süsteemi alles jätmise kaalumise kohta. Jääb otsustada uue valimise süsteem. See on kõige suu-

rem küsimus. Selles on läinud seni ka arvamised lahku. Suurem hulk küsimuse kohta sõnavõtjatest on leppinud sellega, et valimised peaks sündima üleüldisel, ühtaolisel, otsekohesel ja salajasel hääletamisel proportsionaalsuse põhimõtete alusel (põhiseadus § 76), ainult valijatele suurema vabaduse andmiseks tuleks tarvitusele võtta liikumata nimekirjade asemel liikuvad nimekirjad. Teised selle vastu näevad küsimuse põhjalikuks lahendamiseks tarvis olema põhiseaduse § 76 muuta majoritaarse süsteemile ülemineku võimaldamiseks, süsteemile, kus rühmade asemel isikuid saab valida, kellel tööoskust ja isiklist tublidust. Esimesel Eesti omavalitsustegelaste kongressi otsust „kongress tunnistab tarvilikuks rutu-

liselt omavalitsuste valimised viia individuaalsele pinnale" näevad need võimaliku olema täies ulatuses teostada ainult majoritaarse süsteemi juures, sest kuigi liikuvad nimekirjad annavad vabadusi valijatele, jätavad nad rühmad, rühma poliitika ja rühma distsipliini, millele pärast meie omavalitsused ajakirjanduse kaudu nii palju etteheiteid kuulnud, mille pärast töötakistused on olnud ja veelgi edasi kestavad. Need etteheited tuleks, möödamiines öeldud, teha meie alaväärtuslikele maksvale valimiseseadusele, mitte omavalitsustele, kes selle all paratamalt kannatanud on ehk kannatavad.

Esiteks seega küsimus, kas põhiseaduse piirides, või põhiseaduse muutmise kaudu.

Niihästi ühel kui teisel juhtumisel jõuame teise põhjapaneva küsimuse juurde, kas omavalitsuste tööst osavõtmine kodanikkudele mitte sundslikuks teha.

Kui jääda maksvate põhimõtete juurde, aga üleminna Soome valimismooduse peale, mis lubab valijal kandidaatide järjekorda ära määrata, kandidaate mitmest nimekirjast võtta, aga ka neid isikuid valimisedelile kirjutada, kes üheski nimekirjas ei seisa, siis ei saa rääkida enam nõusolekust valida lasta, vaid kodanikud, keda valitakse, peavad kohustatud olema valijate soovile alluma, sest eitaval korral kaotaks „metsikute“, mitte rühmade nimekirjades seisjate, nimede valimisedelile kirjutamine igasuguse tähenduse.

Soome valimiseseadus tõstis päevakorrale kodaniku kohuse küsimuse omavalitsuse töö kohta, kuid see küsimus on üldtähtsusega — omavalitsushuvides.

Meil maksab praegu selles vaba tahtmine. Kuigi vabatahtlikkude hulk meie Riigikogu ja suuremate omavalitsuste valimiste puhul suur on, valitseb teiselt poolt vabatahtlikkude puudus väikestes omavalitsustes, valdades, kus parteilised ega isiklikud huvid tagasihutamas pole. Nii teatakse rääkida valdadest, kus vallavanema abid puuduvad: keski ei võta ametit vastu. Ja kuigi seda nähtust ei oleks, tuleb ometi kaaluda küsimust, kas ei ole tagasihoidlikkude, ennast nimekirja mitteandjate hulgas tõsiseid ja väärtuslisi töomehi. Kas ei korduks ka nüüd need endise aja nähtused, kus need vallavanema kandidaadid, kes selleks teatud abinõusi tarvitasid, et valimisteks hääli omale võita, vähemusesse jäid, ja need valiti, kes selleks mingit tahet ei avaldanud, aga keda

hinnati? Kohustus valimist vastuvõtta ei ole ajast ja arust Wene jäänus, see kord on maksev ka Saksamaal ja Tsecho-Slovakkia omavalitsustes. Erilise tähtsuse omaks see kohustus aga siis, kui üle minna majoritaarse valimissüsteemi, isikute valimise juurde.

Kolmandama küsimusena tuleb lahendada, kui põhiseadus otsustakse puutumata jätta ja lepitakse osalise asja uuendusega, kumb süsteem võtta, Soome või Württembergi (Bayeri). Selle küsimuse kaalutlemiseks on terve materjal hrade E. Maddisoni ja W. Smetanini referaatides („Maaomavalitsus“ Nr. 14 — 1925), nii et siin peatada vaja ei ole.

Järgmise tähtsama küsimusena tuleb lahendada valimiste kestvuse aeg ja koosseisu uuendamine. Selles asjas esineti juba suvisel Liidu nõukogu koosolekul ettepanekuga, et nõukogude koosseisu uuendamine sündigu osakaupa, mitte korraga, et järskusi sihimuutmisi omavalitsustes ära hoida. Seda põhimõtet kriipsutab V. Smetanin, võttes aluseks Inglise ja Ungari eeskujuga, oma referaatis ka alla.

Viimaste tõsisemate ja erilise tähtsusega küsimustena tuleb kaaluda passiivse valimise õiguse küsimust ja valimise õiguse sidumist elukohaga. Passiivse valimise õiguse kohta on Liidu nõukogu juba aastate eest seisukoha võtnud, on selles alamääraks valitsuse liigete kohta 25 aastat määranud. Tuleb kaaluda küsimust, kas seda mitte laiendada kõigi valitavate kohta, isegi ka siis, kui see seisukoht kaasa tooks põhiseaduse muutmise, nagu üks jurist seletas. Valimise õiguse sidumine teatud aja elamisega ringkonnas, kus valimisest tahetakse osavõtta, on olulise tähtsusega valimiste tulemuste kohta, mis pärast hra V. Smetanini ettepanek („Maaom.“ Nr. 14) tähelepanu väärrib.

Teised küsimused valimis põhimõtetes on vähemtähtsad, mis pärast neist siin kohal mööda lähen.

Toodud küsimuste ülesloetlemine näitab juba, kui palju meil valimiseseadusest ära on, kui palju head ja kurja saame meie valimiseseaduse arvele kirjutada, mis pärast valimis põhimõtete arutamist väga suure ja tõsise küsimusena võtta tuleb, ja sellest kurjast pääsemiseks, mida meie omavalitsustele maksev valimiseseadus toonud on, ka suured operatsioonid heidutada ei tohiks.

6. dets. 1925.

Omavalitsuste panga asutamisele!

A. PÄRJEL.

Meie ajal, kus väärtused ja kapitaalid uuesti luua tulevad, ei saa enesele ettekujutada majandust, mis ei tarvitaks krediite. Meie näeme igal sammul raha vajadust ja kus seda, nii ütelda majandustegevuse verd, voolamas ei ole, seal jääb majandus ise kängu. Raha on see tegur, mis juhib igat majanduslist tegevust — erandita.

Raha ringvoolu juhtijateks on pangad. Mida vähem raha, kapitaale, seda suurem on tarvidus neid saavutada. Ja sellel alal näeme, et meie linnades on tekkinud niivõrd palju pankasi, et siin edasi minna peaaegu hädaohtlik oleks. Kuna raha ja kapitaale meil veel võrdlemisi vähe on, seda ka nii ruttu kuskilt juurde ei tule, on pankade läbikäigud nende rohkuse tõttu niivõrd veikeseks jäänud, et varsti vast aeg tuleb, kus panga läbikäinud summad ei kata ärikulusid, ja sellest on siis tingitud suur laenu protsent, — mis õieti lõppude lõpuks ära sööb ja kuristiku äärele viib iga mehe ja ettevõtte, kes katsuks oma majapidamist panga laenude abil üleval pidada, kus nii suurt protsenti tuleb maksa. Tõepoolest, vaadeldes meie pankade kulusi, näituseks Tartus, näeme, et kõiges 14 pangas töötab kokku 148 juhatajat ja ametnikku, kes aastas kogusummas 21 miljoni marka ainult palka saavad. Peale selle tuleb siia juurde arvata 14 panga juhatause, nõukogu ja revisjoni komisjonide tasud, ruumide üürid ja muud kulud. Need on ometi hiigla arvud!

Kuid see suur pankade hulk ei ole ometi iseenesest või ilma tarbeta tekkinud. Iga panga on asutanud ringkond inimesi, kes tarvidust tundsid raha järele, ja sinna ümber on siis ka enamaste kogunud salkkond kodanikke, kas ühesuguse majanduslise olukorraga ehk sarnaste huvidega. Nii näeme pankasid majaomanikkude, asunikude, kaubanduse, tööstuse ja teiste siltide all, ja seda õigusega, sest ei huvita näiteks ilma iseäralise vajaduseta majaomanikku või töösturit asuniku raha mure ja asunik on sunnitud ise panka asutama, kui mõni erapooletu võim, näituseks riik, ei loo raha-asutust, kust iga mees, ka asunik, kellel vastavad kindlustused on, oma majanduseks raha, muidugi ainult hädatarveteks, saaks.

Meie omavalitsustel, eestkätt aga maakonna- ja vallaomavalitsustel, on teostada suured ülesanded riiklise majanduse, aga

ka rahvamajanduse juhtimisel. Oma tegevuses toetuvad need omavalitsused meie maa laialisele maarahva kihile ja ammuntavad selleks tegevuseks raha maksude näol samalt rahvalt, eestkätt aga põllumehelt. Nende omavalitsuste kasutada on suured summad raha ja kapitaale, mis otstarbekohase korralduse juures kõigeparema tagajärgega veiksel ringkäigul sama maarahva ja põllupidaja majanduses, aga ka omavalitsuste eneste majanduses, suuri ülesandeid aitaks teostada ja elustada. Kuid praeguse olukorra juures seisavad need summad ja kapitaalid kas maakonna ehk valla rahakappides mõni aeg kasutamata ehk hoitakse linnarahva pankades veikesse protsendiga, kust seda väljalaenatakse igasugusteks otstarveteks, kuid mitte põllumehele ega omavalitsusasutustele ega nende huvides. Põllumehe ja maaomavalitsuste seisukord raha laenamisel on praegu kõige viletsam, sest esmalt ei usalda pangad põllumehele ja omavalitsustele laenu, kertes nende laenude pikaajaliseks muutumist, ja teiseks ei jõua ka põllumees maksa nii suuri protsente, kui see meil tarvidusel on.

Ometi ei ole omavalitsused ennast siiaajani rakendanud mõtte ette asutada enesetele keskpanka, kus oma vabad summad hoida ja kelle kaudu kõiki oma panga operatsioone toimetada võiks. Linna omavalitsustest on ainult Tallinn juba aastate eest omale panga asutanud, mis kõige parema tagajärgedega siiaajani on töötanud. Pärast krahhi Harju pangaga on, nagu kuulda, hoiusummade juurdevool linnapanka suurel määral tõusnud. Tallinnale tahab varsti järgneda Tartu linn — oma pangaga.

Siin peaks maakonna- ja vallaomavalitsused viibimata asja etteotsa astuma ja asutama laialisel alusel seisva omavalitsuste panga, millise korraldamisele peaks katsuma tõmmata ühtlasi alevid ja vähemaid linnu. Kuna omavalitsustel peale kapitaalide olemas on suured liikumata ja liikuvad varandused ja ettevõtted, mis panga tegevuse eest kindlustuseks võiks olla, siis oleks niisugune pank ka hoiumummade omanikkudele kahtlemata kõige kindlamaks rahahoiu kohaks.

Muidugi teada, ei peaks jällegi niisuguse libeda tee peale mindama, et sellele pangale igale poole omad osakonnad avataks, kellele personaal ja kulud kõik pangata tulud ära neelaks; vaid asja peaks nii korraldama,

et pank asuks ühes teatud keskkohas kuna kohtadel pank asju ajaks oma korrespondentide võrgu kaudu. Korrespondentideks võiks olla aga suuremad omavalitsusüksused, soliidsemad ühistegelised rahaasutused, Eesti Panga osakonnad ja lõpuks ka tugevamad erapangad. Korrespondendid võiks ka panga arvele hoiusumme vastu võtta.

Asudes selle mõtte juurde, tekib tahmata küsimus, kas ja kust saaks pank varasid oma tegevuseks? Meie teame, et niihästi maakonna- kui ka vallavalitsustel on käes kahe sugused summad: esmalt summad, mis omavalitsusel tarvitada oma ülesannete täitmiseks, nagu maksud, toetusrahad, oma majanduse sissetulekud j. n. e. ja teiselt summad, mis omavalitsus saanud on kas riigilt, teistelt omavalitsustelt ehk eraisikutelt nende ülesannete teostamiseks. Viimane osa varasid peab omavalitsustel alati tagavaras olema niisuguses summas, nagu seda äratarvitatud ei ole ja omavalitsus ei või neid summasi oma otstarvete peale ära tarvitada. Need summad seisavad aga tihti kauemat aega omavalitsuse käes ja oma panga kaudu võiks neid kasulikule tööle rakendada. Aga ka oma summasi on ühel osal omavalitsustest teatud ajal külluses, teisel osal aga samal ajal ei jätku raha kõige tarvilikumaks. Panga kaudu saaks aga raha alati sinna juhtida, kus seda kõige rohkem vaja on.

Meie puuduliku arvude ja statistilise materjaali tõttu ei ole teada, palju on kõigis omavalitsustes raha seismas, kuid kokkuvõtteid tehes olemasolevatest materjalidest näeme, et 1. jaan. 1924 a. oli maakondadel raha hoiul jooksvatel arvetel pankades

Harju maakonna valitsusel	24.082.000	mrk.
Pärnu	2.965.000	"
Saare	2.500.000	"
Tartu	12.157.000	"
Viljandi	12.046.000	"
Viru	5.642.000	"

Kokku kuuel maakonnal 59.392.000 mrk., ehk keskmiselt ligi kümme miljoni iga maakonna kohta. Ühelteistkümmel maakonnal pidi seega kokku vähemalt sada miljoni marka raha pankades seisma. 68 Tartumaa vallavalitsusel oli samal ajal raha kassas ja hoiul pankades 12 miljoni marka, ehk üksikul vallal keskmiselt 176.000 marka, mis aga ümarguselt 400 valla ja alevi pealt kokku välja teeks 70 miljoni marka, mille hulgas suurem osa on valla oma kapitaalid, nagu magasi ja muud kapitaalid. Kui need summad erapankade asemel, kus nad nüüd

enamalt seisavad ja kust need summad linnameeste ja ettevõtete teenistusesse juhitakse, omas pangas oleks ringvoolus olnud, kui palju kasu oleks saatnud need 170 miljonit marka! Ja laenu protsentide alandamise suhtes oleks need miljonid kahtlemata palju ära teinud, sest omavalitsused ei saa oma jooksvate arvete pealt suuremalt jaolt mitte üle 5%, ja kui sellele panga kulud juurde arvata, võiks raha ringvoolu lasta 10% eest.

Kuid panga tegevusesse võiks peale üldnimetatud summade rakendada terve rida praegu kasuta seisvaid varandusi. Üheks niisuguseks on meie magasiaid oma viljatagavarade ja tihti ühede ja samade laenajate käes kümneid aastaid võlasseisvate laenudega, millised praegusel ajal oma otstarbe ja mõtte täitsa on kaotanud ja valdadele kasu asemel aina kahju toovad. Need tuleks eestkätt rahaks muuta ja see kasulikumale tööle panna. Pole teada, palju on Eestis veel magasiaite, vilja ja magasi-laenusi, kuid Tartumaal on magasid veel 21 vallas. Kokku on neis ümarguselt 5000 tsetverti ehk umbes 30.000 puuda vilja, mis suuremalt jaolt võlas seisab aastate viisi ühede ja samade isikute käes. Keskmiselt teeks see ühe valla peale 1500 puuda; kui magasid tervel maal sama 30% valdades on, kui Tartumaal, siis peaks umbes 130 vallas vilja olema vähemalt 200.000 puuda, mille väärtus, 250 m. puud arvates, 50 miljoni marka välja teeb. Ka seegi summa oleks suureks majanduslikeks jõuks meie kapitalivaesel maal.

Panga tegevusele annaks jätku ja tulu aga ka hulk kõrvalisi panga operatsioone, näituseks garantiide toimetused avalikkude tööde väljakauplemisel, millised garantiid nüüd suuremalt osalt erapankadelt võetakse, raha saatmised j. n. e. Ja kui siia juurde rakendatud saaks ka linnad ja muud ühiskondlikud ettevõtted, siis peab tahmata arvama, et niisugune pank üheks tähtsamaks teguriks meie omavalitsuste elus tõusta võiks.

Kuid selle kõige juures ei saa tähendamatata jätta, et niisuguse ettevõtte teostamine ainult siis mõeldav on, kui sealt igasugune erakondline vägipulgavedamine eemale jääb ja kui panga etteotsa sattuvad mehed, kelle töövoime ja huvi asja vastu ning ausus ennast lasevad rakendada ainult panga heakäekäigu ette. Laenud peaks aga, kui neid peale omavalitsuste ja ühiskonna üleüldse veel kellegile antakse, juhitud saama ainult sinna, kus see tõesti

kindel, tarvilik ja tasuv on, peaasjalikult aga lühikeseks ajaks põllumajandusesse.

Kuidas nimelt mõtet teostada, kuidas

asjaga peale hakata, see tuleks kõne alla siis, kui küsimus põhimõtteliselt läbisõelatud ja ülestõstetud mõte poolehoidu leidnud.

Omavalitsused ja politsei kujundamise määrus.

K. T.

Riigikogu poolt 20. mail 1924 a. vastu võetud välis-, kriminaal- ja kaitsepolitsei ühendamise ajutise seaduse („R. T.“ Nr. 68—24 a.) põhjal on „R. T.“ Nr. 177/178—25 a. avaldatud Vabariigi Valitsuse määrus politsei asutuste kujundamise kohta, mis omavalitsuste seisukohalt paljugi soovida jätab ja vaevalt kas maksvate seaduste raamidesse mahutatav on.

Jättes kõrvale uute ametinimede rägastikku, millede kohta ajakirjanduses mitmel puhul naljatoonil sõna võetud, ei saa vaikida määruse sellest osast, millega omavalitsuste õigused puudutatud on. Uue määruse põhjal ei arvestata enam omavalitsuste arvamisega politsei ametnikkude ja nende asukohtade määramisel, ehk see nõue, eriti asukohtade määramisel, küllalt põhjendatud peaks olema.

Politsei tegevus on sedavõrd lähidalt seotud rahvaga ja omavalitsustega, et nad korra alalhoidmisel alaliselt üksteise kaasabi tarvitavad. Politsei ametnikkude kohuste täitmine võib mitmel alal raskemaks kujuneda, kui nende ja omavalitsuste vahel puudub lähem ühendus. Kui politsei asutuse või ametniku asukohta määramisel ei arvestata omavalitsuste seisukohaga ja ametniku või asutuse asukoht rahvale kättesaadav ei ole, on see igatahes esimeseks hea vahekorra rikkumise põhjuseks.

Politsei korralduse seaduse § 5 („R. T.“ Nr. 4/5—20 a.) kohustab politsei ametnikkude asukohtade määramisel arvestama vastavate omavalitsuste seisukohtadega. Politsei ühendamise seaduse („R. T.“ Nr. 68—24 a.) § 2, mille põhjal uus määrus maksa pandud, annab küll õiguse politsei keskasutuste ja kohaliste asutuste kujundamiseks, kuid seda õigust tuleb ikkagi nõnda mõista, et kujundamine võib sündida ainult enim maksvate seaduste piires. Juba ametinimetuste muutmine on liig vaba seaduse tõlgitsemine, rääkimata omavalitsuste õiguste kitsendamisest.

Vabariigi Valitsuse määruse § 11 juurde lisatud märkusega on maksa pandud Veneaegne Kubermangu üldasutuste seaduse § § 847—849) (S. K. II k.) vallapolit-

sei kohta, mis praeguse vallavanema ühes abidega politsei ametnikkudeks muudab ja õiguse annab külakümnikkude instituuti uuesti ellukutsuda, mis Riigikohtu otsusega (R. adm. t. Nr. 259 I—1925 a.) kaotatuks tunnistatud.

Külakümnikkude instituut on praeguse korra juures vallaomavalitsuste tegevuses hädatarvilik, kuid tema sisseseadmise kord ülemal tähendatud valitsuse määrusega vaevalt laseb ennast põhjendada politsei ühendamise seadusega. Selle seaduse arutamise puhul Riigikogus ei mõtelnud vist keegi vallavanemaid politsei ametnikkudeks teha, küll aga arutati küsimust, kuidas meie kolmekordseid politsei ametkondi koondada ja vähendada.

Ja kelleks küll vallavanem praegu selle määruse järele ei muutu? Ta on kõigi Vabariigi asutuste käskude täitja, avaliku korra ja julgeoleku valvur, esimese abi korraldaja, tulekahjude, veeuputuste, külgehakkavate haiguste ja muude hädade puhul, kurjategijate ja väejooksikute jälgi ja esialgse juurduse korraldaja kuritegude puhul, turgudel, laatadel, kauplustes ja isegi kõrtsides mõõdute kontrollija, lastele rõugepanemise järelvaataja ja rõugepanemise raamatute hoidja (rõugepanemise seaduse § 10 vastavalt), korra valvur koolides, haigemajades, avalikkudel teedel ja põllupeenardel (et ristikivid õiges kohas oleks) ja lõpuks kõigi vallakodanikkude metsavaht, heinamaavaht ja väljavaht.

Kõike seda nõuab vallavanemalt Kubermangu üldasutuste seaduse § 849.

Muidugi on vallavanem kui vallapolitsei ametnik, ka vastutav eelpool näidatud tegevuse või tegevusetuse eest ja et Vabariigi Valitsuse määrus tema alluvust politsei tegevuse suhtes ära ei määra, tuleb oletada, et vallavanem politsei alal allub nii kriminaalpolitsei kui välispolitsei agendile ja kordnikule (kub. üldasutuste seaduse 849 juurde lisatud märkuse pt. 1).

Määrus ei näe ette distsiplinaar karistust ja selle määramise korda vallapolitsei ametnikkudele, kuid põhimõte, et politsei ametnikka distsiplinaarkorras karistada võib,

näitab, et see ka vallapolitsei kohta maksev on. Pealegi oli see Veneajal nõnda ja politsei kohta on Veneaegne seadus maksma pandud.

Veneajal oli ka vallapolitseil (vallavanemal) distsiplinaar karistuse määramise õigus. Võidakse varsti täiendavalt seletada, et vallapolitsei (vallavanem) omale „alluvaid“ kodanikka (on ju vallavanem nüüd ülemus) puuri pista võib.

Vallanoukogude valimise seadus võimaldab vallavanemaks iga isikut valida, kes valimise seadusele vastab. Kubermangu üldasutuste seaduse § 849 paneb vallavanema, kui vallapolitsei juhataja, peale kohustused, mis temalt teadmisi, korraldusvõimet ja vilumusi nõuavad. Kui vallavanem ise kompetentne ei ole protokoll kokku seadma, mis talle kohustav kub. üldas. seaduse § 848, siis peab ta küll omale erasekretääri palkama, sest prae-

guse korra juures pole vallasekretäär kohustatud teda kirjatöodes politseialal aitama ja ta ei suudakski seda teha. Kas meil valdades üldse isikuid leidub, kes ennast selles olukorras vallavanemaks valida lasevad, sellega Vabariigi Valitsus nähtavasti arvestanud ei ole. Samuti pole arvestatud sellega, kes vallapolitsei asjaajamise kulud kannab (post, telefon, sõidu ja päevarahad, kantselei kulud).

Vabariigi Valitsuse määruse § 92 põhjal võib distsiplinaar korras karistatu otsuse peale kaevata karistuse määraja otsekohele ülemusele, kelle otsus on lõplik.

Nõnda asub politsei ametnik Eestis väljaspidi erapooletut kaitset, ehk küll põhi-seaduse § 68 ja administratiiv kohtukorra § 3 kõigile isikutele kohtu kaitse kindlustavad.

Igatahes tuleb kohtuasutustel selles määruses mõndagi selgitada.

Et kooli- ja vallamaid hoonetega valdadele päästa...

Läinud aasta „Maaomavalitsuse“ Nr. 3 näidati pikemas artiklis, kuidas valdasi ähvardab nende liikumata varanduste, kooli ja vallamaade ja kooli hoonete, käestmine-mine, sest Põllutöoministerium loeb kõik need varandused riigistatuks, kui nad valdade nime peale kreposteerimata, mida nad paljudes kohtades on. Et Põllutöoministerium nende kinnisvarade asjus valdadega rendilepingulisse vahekorda tahtis astuda ja vallad nõus ei olnud oma varandusi omale rentida, juhtis Maakondade Liidu nõukogu oma otsusega 28. märtsist 1924 a. Põllutöoministri tähelepanu seisukorra peale ja palus rendilepingute sõlmimise nõude seismapanna, kuni küsimus seadusandlisel teel lahendatakse. Ühtlasi kogus ta ka andmeid, palju sarnaseid kreposteerimata valla kinnisvarasi on, esitas need Põllutöoministeriumile ühes seaduse eelnõuga, mille järele kõik sarnased mõisade poolt valdadele tarvitada antud kooli- ja vallamaad ühes hoonetega valdade omadeks tunnistatakse. Selle seaduse eelrõule ei antud käiku, põhjusel, et takistust teha maade tasu lahendamata küsimus. Valdade omaniku õiguse küsimus tähend. varade peale pidi lahenema ühel ajal võõrandatud maade tasumaksimise küsimusega. 15. okt. esitas Vabariigi Valitsus Riigikogule võõrandatud maade eest tasumaksimise seaduse eelnõu, kuid selles on mõõdamindud valdade maade ja hoonete küsi-

musel täielikult. Selle asemel, nagu mõne vallategelaselt kuulda, on uuesti rendilepingute sõlmimist Põllutöoministeriumi kohapealsete ametnikkude poolt nõutud mõõdaläinud 1. novembriks — valla oma varanduste peale.

Et kooli- ja vallamaid hoonetega valdadele päästa, saatis Eesti Maakondade Liidu juhatus oma 1. dets. otsuse põhjal 4. dets. s. a. Nr. 390 all Riigikogu maahinna erikomisjonile ja Riigikogu rühmadele järgmise märgukirja:

„Riikliku maaatagavara loomiseks võõrandatud maade eest tasumaksimise seaduse eelnõus, mis Vabariigi Valitsuse poolt 15. okt. s. a. ettepanud, palub Eesti Maakondade Liidu juhatus § 4 märkusele, tasuta võõrandakse, järgmise täienduse teha:

„e) mõisaomanikkude poolt valdadele koolimaadeks ja vallamajade ning magasi-aitade aluseks antud, kuid valdade nimele kreposteerimata maad nende peal olevate hoonetega“.

Selle ettepaneku põhjenduseks seletab Eesti Maakondade Liit:

Kooli asutuste ja koolide seaduse § 3629 põhjal 19. veebr. 1866 a. (V. S. K.) olid Eestimaa mõisaomanikud kohustatud koolimajade alla tasuta maad andma, nagu kroonu mõisadki, ja nende ehitamiseks metsa materjaali andma neil samadel alustel kui vallamajade jaoks. Seda ka tehti.

Neid maid ei kreposteeritud igal pool valdade nime peale, sest mõisaherra sõna pidi küllalt kindel olema. On ka juhtumisi teada, kui vallavalitsused selle kreposteerimisele venestamise ajajärgul vastu olid, et maad Vene koolidele ei läheks. Põllutööministeerium loeb, nagu Maakorralduse Peavalitsuse ringkiri 15. dets. 1923 a. Nr. 12564 näitab, kõik sarnased maad riigistatuks isegi ühes hoonetega, kuigi viimased valdade kulul ehitatud ja sisuliselt valdade omad, mille tõenduseks kirjalikud aktid puuduvad. Tagant järele on valdadel, arusaadavalt, võimata ka end. mõisaomanikkudelt kirjalikku tõendust saada, et need maad vallale tasuta antud on. Kaudseid tõendusi iga üksiku juhtumise kohta muidugi on, ka selle üle, et vallad nende maade eest mõisale renti maksnud ei ole, kuid seda Põllutööministeerium arvesse ei võta ja nõuab valdadelt nende peale rendilepingute sõlmimist. Nende maade ja hoonete näol kaotaks vallad sajad miljonid, nagu tõendab Maakondade Liidu poolt kogutud ja Põllutööministeeriumile 31. dets. 1924 a. esitatud aruanne.

Kuna 1866 a. seaduse § 3629 otsekohe ütleb, et „место подь постройку школьнаго здания отводится безвозмездно землевладельцемъ или казною, если школа учреждена въ казенномъ имѣнии“, on selge, et need maad koolide omad on ja nende eest endised mõisaomanikud tasu saama ei ole õigustatud ka nüüd.

Et algul nimetatud seaduse eelnõu valla koolimaid ja vallamaja maid tasumaksmise alt ei eralda, kinnitaks ka see seadus, et koolimaad ja vallamaja alused maad, mis juba aastat kuuskümmend valdade kasutada olnud, mõisamaad olid, riigistamisele ja tasu maksmise alla kuuluvad, järjekülalt ka ühes valdade poolt ehitatud hoonetega, millest suuremat kaotust meie valdadel enam olla ei saa. Kui need kinnisvarad kord endistele omanikkudele riigi poolt tasutakse, arusaadavalt on siis valdade õiguse maksmapanemine võimata.

Selle aineliselt ja õigusliselt seisukohalt suure küsimuse lahendamisele paneks kindla aluse palutud täienduse tegemine seaduse eelnõus, mille vastuvõtmist, kuigi muudetud redaktsioonis, vallaomavalitsused Riigikogult ootavad“.

Loomaarstilise abiandmise uus korraldus Harjumaal.

Harju maakonnaavalitsuse põllumajanduse osakond esitas maakonnaavalitsuse kaudu maakonnanõukogule järgneva ülevaate ja ettepaneku, mille nõukogu 20. nov. ühelt häälel vastu võttis ja mis 26. nov. Loomatervishoiu Peavalitsusele seisukoha avaldamiseks saadeti:

Harju maakonnas töötavad käesoleval aastal 5 jaoskonna loomaarsti ja 3 velskerit. Linnaümbruse jaoskonna loomaarst on ühtlasi ka maakonna loomaarstiks. Kõik maakonna jaoskondade loomaarstid on ühtlasi ka Loomatervishoiu Peavalitsuse teenistuses loomataudide vastu võitlemise ülesannete teostamiseks.

Loomaarstilise abiandmise korraldamine ja järelvalve on maakonnaavalitsuse kodukorraga põllumajanduskonna peale pandud. Viimase poolt on abiandmise õhutamiseks ja kättesaadavaks tegemiseks mitmed samud astutud, milledest tähtsamad järgmised:

1) abiandmine sünnib tasu eest taksid järele, Taksid on järgmised:

1. Nõu- ehk abiandmine arsti juures Mk. 50.—

2. Väljasõit tarvitaja juurde kauguse peale vaatamata „ 100.—
Märkus: Õhtul kella 9 kuni homm. kella 8-ni 100% kallim.
3. Sünnitamise juures abiandmine „ 300.—
4. Järelsünnituse väljavõtm. „ 200.—
5. Lõikused väikesed . . . „ 50.—
6. „ keskmised . . . „ 100.—
7. „ suuremad Mk. 200—500.—

Märkus I. Rohud ja sidemed arvatakse eraldi.

Märkus II. Väljasõidu puhul sõiduabinõud ehk raudteesõit on abitarvitaja kulul.

2) Kilomeetri rahade sisseseadimine. Selle tasu viisi eesmärgiks oli loomaarste õhutada igas olukorras ja iga kutse peale välja sõitma. Kilomeetri raha maksetakse 25 mk. kilomeeter maa eest arsti juurest abitarvitaja juurde.

Teisest kandist on maakonna loomaarstide personaal ka Loomatervishoiu Peavalitsuse

poolt viimase koosseisu ülesvõet, kes aja jooksul nende kui ametnikkude peale on hakanud vaatama. Mingit lepingut või seadust, mis nende kahe ametiasutuse õiguse ja kohustused sellel alal ära määraks, ilmunud ega sõlmitud ei ole. Selle järeldusel on olukord kujunenud niisuguseks, et kõik patud loomaarstlise abiandmise korralduses langevad maakonnaavalitsuse, kui loomaarsti tarvitajale ligema ja vastutava asutuse peale, kuna Loomatervishoiu Peavalitsus tegelikus elus enam loomaarstide kaitseks, kui asja korraldajaks on olnud, ning seega loomaarstide kutseorganisatsioonile huvide valvel seisab.

Niisugune korraldus on eluvõõras ja teeb loomaarstlise abiandmise kalliks, mida näitab järgnev arvestus:

1925 a. on maakonna eelarves 5-e loomaarsti pidamiseks järgmised summad ülesvõetud:

Palgaks maakonna loomaarstile	Mk. 152.000.—
Palgaks 4-ja jaoskonna loomaarstile	" 240.000.—
Sõidurahadeks	" 50.000.—
Kilomeetri rahadeks	" 180.000.—
Kantselei kulu	" 2.000.—
Telefon	" 20.000.—
Korter, küte, valgustus	" 68.000.—
Kokku . Mk. 786.100.—	

Loomatervishoiu Peavalitsuse poolt saavad jaoskonna loomaarstid palka kuus 8.800 ja maakonna loomaarst 9.900 marka, nii siis aastas kokku 586.300 marka, üldse 1.386.300.—

Märkus: 1) Siia juurde on arvamata Raasiku jaoskonna loomaarsti maja ehitusesse paigutatud raha protsent ja Rapla jaoskonna loomaarsti korteri korrashoid. Viimast on seni korraspidanud Loomatervishoiu Peavalitsus.

Selle kokkuvõtte järele nõuab ühe loomaarsti pidamine riigi ja maakonna kassast rahalist kulu 23.105 marka kuus; maakonna kassast üksi üle 14.000 marga.

Peale selle saavad loomaarstid tarvitajate käest tasu eespool näidatud takside järele ja kõigil neist, väljaarvatud maakonna loomaarst, on tarvitada suurem ehk väiksem tükk põllumajandusliselt kasutatavat maad.

Jaoskonna tervishoiu arstid saavad palka ainult maakonnaavalitsuselt; nimelt 8.000 marka kuus, seega ligi poole vähem, kui jaoskonna loomaarstid. Korteri, kütte jne.

takside, kitomeetri rahade poolst on neil teenistuse tingimised ühtlased.

Jaoskonna tervishoiu arstid toimetavad kooliarstide kohustusi ja rõugepanemist palga arvel ilma päevarahadeta ja muu erilise tasuta. Jaoskonna loomaarstide palga arvel teostavate ülesannete hulka kuulub loomataudide vastu võitlemine nii palju, kui seda juhtub tarvis olema. Küll aga maksab Loomatervishoiu Peavalitsus neile niisugustel kordadel päevaraha.

Ülesloetud põhjustel leian: 1) et neile jaoskonna loomaarstidele, kes niihästi maakonnaavalitsuse, kui ka Loomatervishoiu Peavalitsuse teenistuses seisavad ja viimaselt palka saavad, õige ei ole maakonna kassast palka ja sõiduraha maksta. Kui aga maakonnaavalitsus vahest tarvilikuks peab iseseisvalt loomaarsti palgata, siis viimasele palka maksta nende sama normide järele, mis tarvitusele võetud Loomatervishoiu Peavalitsuse poolt jaoskonna loomaarstidele palga maksmise juures. Sõiduraha maksmine sünnib ainult taudide vastu võitlemise sõitudel, missugune ülesanne kuulub täiesti Loomatervishoiu Peavalitsusele ja sellepärast on lubamata maakonna piiratud krediite selleks tarvitada.

2) Looma- arstlise abiandmise tegelik korraldus on läinud kahe asutuse, maakonnaavalitsuse ja Loomatervishoiu Peavalitsuse kätte ilma, et selleks seaduslist ehk lepingulist alust oleks. Niisuguse korra juures ei ole edukas töö võimalik, kuna õigused ja kohused kindlaks määramata. Sellepärast tuleks tähendud ala korraldamiseks Loomatervishoiu Peavalitsusega kindlasse ja selgesse lepingu vahekorda astuda, kus juures maakonnaavalitsus korraldajaks, Loomatervishoiu Peavalitsus toetajaks ja järelevalve asutuseks peaks jääma.

Teen järgmised ettepanekud:

1) Tähendatud küsimused maakonnaõukogule ettekanda põhimõttelikuks otsustamiseks ja heakskiitmiseks.

2) 1926 a. eelarvest välja jätta jaoskonna loomaarstidele maakonna kassast maksetav palga ja taudide vastu võitlemise sõidurahade krediit.

3) Kõik teised 1926 a. eelarvega antavad loomaarstlise abiandmise korraldamise krediidid tarvitusele lubada nende arstide juures, kes ka Loomatervishoiu Peavalitsuse teenistuses ainult peale eelpool näidatud lepingu sõlmimist.

Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegevusest.

Lisatotatsioon maakonnaomavalitsustele õpetajate palkadeks ärajaotatud.

Rahaministeeriumi lisaelarve järele õpetajate palkadeks maakonnaomavalitsustele määratud 30 miljoni on maakonnaomavalitsuste tegelikkude puudujääkide järele ära jaotatud ja see jaotus Rahaministri poolt 2. dets. kinnitatud. Maakonnaomavalitsuste elus tänavu aastal kõige raskem küsimus, mille lahendamise eest Maakondade Liit aasta algusest hoolitses, on seega lahendatud, ja õpetajatel korralik palga kättesaamine kindlustatud.

Jaoskonna arstide täienduskursused.

Jaoskonna arstide selts pööras mõne aja eest Tervishoiu Peavalitsuse poole palvega, et see jaoskonna arstide teadmiste täiendamiseks kursused korraldaks. Et jaoskonna arstid omavalitsuste teenistuses seisavad, tegi Tervishoiu Peavalitsus vastava ettepaneku Maakondade ja Linnade Liitudele. Vahepeal pöörasid Viljandi maakonna jaoskonna arstid samasuguse ettepanekuga Maakondade Liidu poole, ja viimane arstide soovi õiglaselt pidades, asus kiires korras kursuste kava väljatöötamisele, et ühenduses sellega kursuste kulude katmise küsimust 1926 a. eelarvete kokkuseadmisel veel lahendada saaks. Kursused korraldakse ühiselt Linnade Liiduga Tartu ülikooli juures.

Omavalitsuste seaduste kogu.

Asi, mis omavalitsustele, sama ka administratiiv kohtudele palju raskusi sünnitab, on see, et omavalitsustesse puutuvad seadused on laiali pillatud, paljude muudatuste pärast selge pole, missugused paragrahvid neist veel maksvad, Vene-aegseid seaduse raamatuid saadagi pole, mõned suutu trükkimata ja kohtutelegi kättesaamatud. Kodifitseeritud omavalitsuste seaduste kogu järele on sellepärast kõige suurem vajadus. Et ametlise väljaande järele kaua on oodatud ja viimaks selgus, et seda loota ei ole, asus Maakondade Liit küsimuse lahendamisele. Omavalitsuste seadustekogu kodifitseerimise kallal töötavad juba pool aastat mitu juristi Administratiiv asjade Peavalitsuse juhataja Eugen Maddison'i juhatusel ja käesoleva aasta detsembri kuul loodab Maakondade Liit sellest seadustekogust esi-

mese vihu juba väljaanda. See kogu antakse nimelt vihkude viisi välja, et kiiremat kasutamist võimaldada, kuna terve töö, olles varustatud senati ja riigikohtu seletustega pikemat aega kokkuseadmiseks nõuab.

Maaomavalitsuste eelarve aasta muutmine.

Riigi eelarve aasta muutmiselega on seotud ka tarvidus maaomavalitsuste eelarve aasta muutmine, mispärast Maakondade Liidu juhatus otsustas Siseministeeriumi poole vastava ettepanekuga pöörata.

Maakondade Liidu nõukogu

on 16. ja 17. dets. Tallinna kokkukutsutud. Päevakorra tähtsamateks küsimusteks on: seisukoha võtmine tulevase omavalitsuste valimisseaduse põhimõtete kohta, maksuseaduste muutmise seaduse eelnõu, ametnikkude arstiabi tasu küsimus, maakonna vappide küsimus, sundmääruse kava tulekaitse asjus, esitajate valimine üleriiklise hoolekande nõukokku ning Liidu 1926 a. tegevuskava ja eelarve, Liidu 1925 a. lisa eelarve. Koosolek algab 16. dets. kell 1/211 homm.

Harju maakonna nõukogu koosolek 20. novembril 1925 a.

Uus maakonnas asuvate teede võrk ja kava kinnitakse maakonnaomavalitsuse poolt ette pandud kujul.

Kauplemise aja kohta Harju maakonnas võetakse maakonnaomavalitsuse poolt esitatud sundmäärus vastu.

Kauplemise aja ja korra kohta Harju maakonnas alkohooliste jookide kauplemise õigusega trahteriasutustes võetakse maakonnaomavalitsuse ettepanekul sundmäärus vastu, mis kauplemist lubab maakohtades äripäevadel kella 8 homm.—11 õhtuni; Tallinna linna ümbruses — äripäevadel kella 10 homm.—2 ööseni ja pühapäevadel 1 päeva—2 ööseni.

Kauplemise aja ja korra kohta Harju maakonna turgudel kinnitatakse maakonnaomavalitsuse ettepanek ühes mnl, J. Gutmann'i poolt tehtud parandusega kauplemise aja kohta: „kella 6 homm. kuni kella 15 päeval“.

Maakonna maksumäärad 1926 a. kohta kinnitatakse maakonnavalitsuse poolt ettepanud kujul.

Harjuma vallasekretääridele lisatasu ja palga normeerimise kohta on maakonnavalitsuse poolt tehtud ettepanek vallasekretääride palga alamäärad kinnitada; kuid mnl. A. Bachmann'i ettepanekul antakse küsimus erikomisjoni kätte läbivaatamiseks ja kaalumiseks ning järg. maakonnanõukogu koosolekule esitamiseks.

Maakonnavalitsuse ametnikkudele ja teenijatele erakorralise toetuse andmise asjas otsustakse kõigile maakonnavalitsuse ametnikkudele ja liigetele maksta lisatasu ühe kuu palga suuruses.

Viljandi maakonnanõukogu koosolek 27. nov. 1925.

Tähtsamaks päevakorra punktiks on maakonnavalitsuse koosseisu täiendamine.

Asunikude, riigirentnikkude, väikepõllupidajate ja tööerakonna ühine rühm kutsub oma esitaja maakonnavalitsusest ära.

Sellekohases pikemas teadaandes K. Baars'i allkirjaga toonitatakse, et maakonnavalitsuse moodustamisel koaleerinud rühmadest m.-n. põllumeeste rühm ja tema esitajad maakonnavalitsuses ei olla kinnipidanud kokkuleppe alustest, mis maakonnavalitsuse moodustamisel aluseks olid võetud, mispärast asunikkude, riigirentnikkude, väikepõllupidajate ja tööerakonna ühine rühm oma esitaja maakonnavalitsusest ära kutsub, lugedes kokkuleppe põllumeeste rühmaga lõppenuks.

Maakonnavalitsuse koosseisu
täiendamine.

Maakonnavalitsuse liikmed J. Nurk ja

Al. Loorits otsustatakse nende palvel ametist vabastada ajast, mil nad asjaajamise üle annavad.

Põllumeeste rühma erakorralises teadaandes näidatakse ära, et põllumehed koalitsiooni lõhkunud ei ole.

Nõukogu liikmed J. Jacobson ja H. Reiner esitavad nõukogule järgmise teadaande:

Teatame, et asunikkude, riigirentnikkude, väikepõllupidajate rühma nimetus on tänasest peale „Asunikkude-riigirentnikkude väikepõllupidajate koondus“, kes maakonnanõukogus iseseisvalt tegutseb.

Peale teadaande ärakuulamist teatakse nõukogu paremalt tiivalt ettepanek valida lahkunute asemele kaks uut maakonnavalitsuse liiget. Pahem tiiv teeb ettepaneku valida sel koosolekul ainult üks m.-v. liige. Mõlemad ettepanekud kukuvad hääletamisel läbi.

Al. Loorits'a ettepanekul otsustatakse nõukogu koosolek lõpetada, et 5 minutilise vaheaja järele uut koosolekut alustada sama päevakorraga, võttes uuesti päevakorda ka maakonnavalitsuse koosseisu täiendamise küsimuse.

Uus nõukogu koosolek.

Maakonnavalitsuse koosseisu
täiendamine.

Hälteenamusega valitakse ametist tagasiastunud Al. Loorits'a ja J. Nurk'i asemele maakonnavalitsuse liikmeteks Jaan Hansen (põllumees) ja Hans Reiner (asunik).

Vana-Põltsamaa valla „Palupõhja“ küla liitmisega Tartu maakonna Kavilda valla külge, otsustatakse nõus olla.

Puiatu lastekodu põhikiri täiendatakse hoolekande seaduse §§ 36, 68 ja 69 nõuete kohaselt.

Välismaade omavalitsused.

Soome Maakondade Liidu 1924 a. tegevusest.

(Järg)

Kogukonna päevade päevakorda kokkuseades tuli arutamise alla Liidule odavama protsendilise äritegevuse kapitaali muretsemine. 17. ja 18. nov. kinnitati eelarve, mille järele tarvilised summad saadakse

kogukondadelt pikaajaliste laenudena. Kuni siiani on 100 kogukonda juba laenu lubanud.

Sellepärast, et 26. aprillil maksuma pandud seadusega kogukonnakohtute täieline posti kaudu vabakirjavahetus piirati vaba raha saatmisega, otsustas Liidu juhatus oma koosolekul 28. XI. 1924 a. paluda riiginõukogu, et see seadus ära muudetakse ja

maksma pandaks uus seadus ning antaks tagasi endine õigus kogukonna kohtutele täielik vabakirjavahetus posti kaudu ja vaba rahasaatmise õigus posti kaudu. Seda palvet ei ole veel ära otsustatud.

Riiginõukogule on palju seaduse eelnõusi saadetud ja väljaspoolt Liitu kokku seatud seaduse eelnõude kohta seisukohti võetud ja Riiginõukogule teatavaks tehtud.

Uusi eeskujulikke juhatuskirje (seadusi) ei jõutud veel lõpule viia. Praegu on just valmis saamas volikogu töökorraldus, volikogu ja kogukonna kohtu juhatusseadus, raha- ja arvepidamise juhatusseadus ja kogukonna kohtu hindamise ja hindamise ettevalmistuse toimikonna juhatusseadused.

Õigusteadline nõuanne ja kogukondade instrueerimine. Tegevuse aasta jooksul on õigusteadlase nõuande alal tegevus tuntavalt kasvanud. Selle tagajärjel ei olnud võimalust enam ühe õigusteadlasega läbi saada. Et kõiki büroo tööd ärateta, oli Liidu juhatus sunnitud aprilli kuu algul ametisse võtma veel ühe õigusteadlase. Alljärgnev tabel näitab büroo kirjalisi nõuandmisi 1924 a. jooksul, võrreldes 1923 a. arvudega:

Nõuande kirjade kuuluvus	1923	1924
Kogukondade valitsus	78	137
Vaesed, lastehoid ja üldine hoolekanne	43	89
Õpetus ja haridustöö	45	50
Maa- ja vee seadused — õigused, teed ja sillad	19	20
Tervishoid ja haigemajad	9	12
Arvepidamine ja raha asjad	35	35
Maksud	184	155
Mitmesugused nõuanded	29	33
Kokku	442	531

Nii kui tabelist näha, on nõuandmiste arv aruande aasta jooksul eelmise aastaga võrreldes kasvanud. Peale selle on kogukondade tegelased suusõnal büroos nõuküsimas käinud, mille üle ei ole registrit peetud. Põhjus selleks, et nõuandmiste arv võrreldes muu Liidu tegevuse kasvamisega, ei ole mitte nii suuresti kasvanud, tuleb panna kogukondade päevade, kogukondade kursuste ja „Maalaiskunnan“ („Maakogukonna“) arvele. Seda kinnitab veel see asjaolu, et nõuküsimustes on sündinud märgatav pööre. Lihtsad küsimused, mis Liidu algusaastatel olid suures enamuses, on jäänud vähemaks, kuna raskemad ja tihtilugu mõtlemiseks ja kaalumiseks kaue-

mat aega tarvitavad küsimused on tulnud nende asemele.

Iseäranis tähelepanemiseväärt teadaannete ja nõuküsimustes kogukondade poolt on olnud maahärrade ebaõnnestanud otsused kogukondade kohta.

Vahetalitus Riigi ja kubermangu kontorist on Maakogukondade Liit kogukondade volitustel väljavõtnud 101 riigilaenu- ja abiraha, millede kogusumma oli Smk. 10.914.050.— Vastavad arvud olid 1923 a. 74 laenu, ühtekokku Smk. 8.989.200.—

Arvepidamise nõuande osakonna tegevus. Osakonna juhataja, kelle ülesandeks kavade kokkuseadmine, on peale selle 9 korda väljaspool Helsingit kogukondadesse arvepidamist kontrolleerima väljasõitnud. Peale selle on Helsingis, büroos, 3 kogukonna arvepidamist kontrolleerinud ja suusõnalist nõu ja juhatus palju kordasi andnud, samuti ka kogukonnapäevadel ja kursustel. Arvepidamise nõuanded on käinud 84 kogukonnas ühtekokku 137 korda.

Liidu poolt väljatöötatud arvepidamise vormid on aasta alguses võtnud 45 kogukonda tarvitusele ja nendest on 28 kogukonnas osakonna poolt abiks oldud nende sisseseadmisel koha peal. Uus arvepidamise kord on praeguste andmete järele 118 kogukonnas tarvitusel.

Kirjastustöö. Tabelid. Uusi tabelisi on kokku seatud käesoleval aastal 18. Nii oli 1923 a. tabelisi numbri järele 49 ja 1924 a. 67.

„Maalaiskunnan“, Liidu häälekandjas, on avaldatud 39 artiklit kogukonna tegevus alalt ja kogukonna ülesannete kohta, kõrgema riigikohtu otsuseid 58, küsimusi ja vastuseid 108. Lehe tellijaid oli 7.300. Võrreldes eelmise aastaga on tellijate arv 800 võrra tõusnud. Liidu väljaandel ilmus „Uskelan kunnan vuosikertomus“ (Uskela kogukonna aastaaruanne). See aruanne on kokku seatud ühes Uskela kogukonnakohtu esimehe V. Sinivuorega ja on mõeldud eeskujuks kogukondade aastaaruannete kokkuseadmisel.

Kogukondliispoliitilised uurimised.

1923 a. kevadel korraldati rahvakoolide koormatuse uurimist kogukondades, mis aasta teisel poolel lõppes ja neid andmeid on tarvitatud selle seaduse muutmise kava juures, mis kogukonnapäevadele esitati ja kus käsitakse selle koormatuse kergendamist kogukondades. Uutest uurimistest on 1922—23 a. korraldatud ja lõpetatud kinnis-

varade maksustamise põhialused. See on trükitud riigitrükiokjas ja riigi kulul. Nii-sama on uuritud ja töö lõpetatud kogukondade maksukoormatustest a. 1922—24. See on jätkamine samasuguselle a. 1919—21 uurimisele, kuid on vähe laiema ulatusega ja põhjalikum töö kui eelmistel aastatel. Küsimise lehed, milledega andmeid korjati, on kokkuseatud ühes Statistika Peatoimkonna osakonna juhataja mag. T. A. Viberheimiga, kes ka on andmeid käsitanud.

Kogukonna päevad (koosolekud). Aasta jooksul peeti 3 kohas kogukonna päevi. Joesuus 17. ja 18. veebruari. Esitatud olid 22 kogukonda 150 esitajaga. Turus 2. ja 3. märtsil. Esitatud olid 42 kogukonda 148 esitajaga ja Elisenvaaras 16. ja 17. märtsil. Esitatud olid 46 kogukonda 141 esitajaga. Peale nende oli igas kohas ümarguselt üks sada asjast huvitatud pealtkuulajat.

Kogukonna kursused.

Kogukonna päevadel käsitatavate küsimuste ettevalmistuse tõttu ei olnud võimalik nii kui iga aasta korraldada 2 kuulisi kogukonna sügise kursusi. Selle asemel peeti kolmed umbes kuu pikkused suvekursused. Kursused algasivad Viipuris 20. mail, Joesuus ja Kauhajoel 2. juunil. Kursustel õpetati raamatupidamist 85—90 tundi, ette-loeti kogukonna valitsemisest 8—10 tundi, koolikohustusseadusest 5—8 tundi, hoolekandest 8—11 tundi, finanspolitikast 5 tundi ja maksuseadustest 7—14 tundi. Kursustest osavõtjaid oli Viipuris 25, Joesuus 17 ja Kauhajoel 14.

Möödaläinud aastal Liidu vaheltsobitusel

said liikmed-kogukonnad ja nimelt 11 kogukonda kokku Smk. 1.300.000 laenu.

Aruandes märgitakse eriliselt ära too vahekord kogukondade ja Liidu vahel ning kogukondade huvi Liidu vastu nii nõuandmise, valitsuse ees Liidu huvide kaitsmisel ning majanduse alal kantselei ja kooli tarbete muretsemisel, mille läbi nii mõnigi sadatuhat marka kokku hoiti kogukonna ja riigi raha.

Liidu kaubandusosakonna läbi-käik oli 1923 a. Smk. 4.525.258.— ja 1924 a. Smk. 5.812.345:18. Äritegevuse ülejäägist said liikmed-kogukonnad Smk. 129.734.— ostupreemiat tagasi. Jagatav summa vastab 3% liikmete-kogukondade ostusumma netto arvele.

Kogukonnad kubermangude (maakondade) järele on Liidult 1922—24 a. koolitarbeid ostnud:

	Kogukon- dade arv	Ostnud kooli- tarbeid			0 0 kubermangu- maakonna kogu- kondadest
		1922 a.	1923 a.	1924 a.	
Wiipuri . . .	63	20	25	29	46 0/0
Kuopio . . .	48	15	15	18	37,5 0/0
Mikkeli . . .	27	8	8	16	59,3 0/0
Turu ja Pori	110	24	30	34	30,9 0/0
Häme . . .	56	15	15	20	35,7 0/0
Oulu . . .	75	5	13	14	18,7 0/0
Uudenmaa . .	42	4	7	12	28,6 0/0
Waasa . . .	89	7	12	18	20,2 0/0
Kokku .	510	98	125	161	31,6 0/0
Koolide arv, kelle- dele osteti, oli .		878 1325 1820			keskmiselt
		Ajakirjast „Malaiskunta“.			

Riigikohtu seletused.

Kas võib Siseminister vallavalitsuse ametnikke lõpulikult ametist tagan-dada.

1925 a. jaanuarikuu 27. päeval arutas Riigikohus administratiiv-osakonnas Adavere vallavanema Jaan Magnuse, Mihkel Kirschbergi, August Okase, Aleksander Maureri, Karl Kütti, Otto Kuusiku ja Eduard Lettensi kaebust Siseministri otsuse peale Adavere vallavalitsuse ja revisjoni komisjoni liigete ametist lõpulikult tagan-damise pärast.

9. septembril 1924 a. toimisid Viljandi maakonna valitsuse abiesimees ja sama maak. val. adm. oaakonna juhataja Adavere vallavalitsuse asjaajamise revideerimist. Leides, et revideerimine on annud tagajärgi, mis näitavad suuri korratusi ja loha-kust asjaajamises, arvepidamises ja valla kassa valitsemises, otsustasid revideerijad revideerimise tagajärgi ette kanda maa-konna valitsusele abinõude leidmiseks Adavere vallavalitsuses korra jaluleseadmiseks. 1. oktoobril 1924 a. kuulas Viljandi maa-konna valitsus aruande Adavere vallavalit-

suse revideerimisest ja jõudis otsusele, et Adavere vallavalitsuse tegevuses on ilmsiks tulnud: 1) kestvaid seaduserikkumisi ja tõrkuvalt mittetäitmisi, mis kannavad N. S. § 331, 332, 410, 411 ettenähtud tundemärke; 2) riigi-, maakonna- kui ka erasummade seadusvastast kasutamist, mis kuulub N. S. § 548, 549 ja 1681 ning R. N. S. § 177 alla; 3) kestvaid arvepidamise- ja kassa korratusi, millised süüteod on karistatavad N. S. § 474 järele; 4) vale-aktide kokkuseadmist N. S. § 362 järele; 5) tempelmaksustamise puudusi. Arvesse võttes peale selle, et valla revisjoni komisjon 1924 a. tegevuseta olekut on ülesnäidanud, mis karistatav N. S. 339 ja 341 järele, otsustas Viljandi maakonnavalitsus Omaval. Ajut. Järelvalve Sead. § 6, 7 ja 8 põhjal: 1) Adavere vallavalitsus terves koosseisus ning valla revisjoni komisjoni liikmed ametist ajutiselt tagandada, pannes neid lõpulikult tagandamiseks Siseministrile ette, ning teatades nende tegudest kohalikule prokurörile kohtuliku süüdistuse tõstmiseks.

Viljandi maakonnavalitsuse ettepanekul otsustas 3. nov. 1924 a. Siseminister Vallakoguk. Valitseml. Sead. (S. K. II k. üld. Kub. Sead. § 18 märkuse lisa) § 30, Talurahva Asjade Juhtim. Sead. (S. K. II k. üld. Kub. Sead. § 21 märkuse lisa) § 17 p. 3 ja Omaval. Ajut. Järelvalve Sead. („R. T.“ Nr. 78 — 1919 a.) § 12 põhjal: ajutiselt ametist kõrvaldatud Adavere vallavanema Jaan Magnus, vallavanema abid Mihkel Kirschberg ja August Okas, vallasekretääri kt. Aleksander Maurer ja valla revisjoni komisjoni liikmed Karl Kütti, Otto Kuusik ja Eduard Lettens tagandada ametist lõpulikult.

Selle Siseministri otsuse vastu on esinenud kaebustega Riigikohtule: Jaan Magnus eraldi, ning M. Kirschberg, A. Okas, A. Maurer, K. Kütti, O. Kuusik ja E. Letteas ühise kaebusega. Kaebajad seletavad ühiselt, et nende vastu tõstetud süüdistused olevat täiesti aluseta ja põhjendamata, et kriminaal-korras ei olevat neile ühtegi süüdistust ette pandud, et neile ei olevat ka asetäitjad määratud, nagu seda ette näeb Omaval. Ajut. Järelvalve Sead. § 7, ning paluvad Siseministri otsuse 3. nov. 1924 a. tühistada.

Asja arutanud ja prokuröri arvamise kuulanud, leiab Riigikohus:

Siseministri kaevatud otsus on sisuliselt rajatud Vallakog. Valitseml. Sead. § 30 ja Talur. Asj. Juhtim. Sead. § 17 p. 2 Omaval. Ajut. Järelvalve Sead. § 10 järele

kaotasid oma maksvuse kõik endised omavalitsusasutuste tegevuse järelvalve määrused, mis Omaval. Ajut. Järelvalve Seadusele vastu käivad ja sellepärast tuleb kõige pealt lahendada küsimust, kas nimetatud seaduste § 30 ja 17 p. 3 üldse veel maksvateks võib lugeda. Riigikohtu administratiiv-osakonna otsusega 16. det. 1921 a. Jaan Rattase kaebuse asjas on küll tunnistatud maksvaks § 30 teine osa, mis puutub vallasekretääri lõpulikku ametist tagandamise ameti mitteoskamise pärast, kuid sellest ei saa veel järeldada, et tuleks lugeda maksvaks ka § 30 esimene osa, mis puutub vallaomavalitsuse lõpulikku tagandamise kuritööde ilmsiktuleku puhul nende tegevuses. Omaval. Ajut. Järelvalve Sead. § 7 näeb täpselt ette järelvalve-asutuse õigused omavalitsuste ametnikkude suhtes, juhtumusel, kui tema omavalitsuse asutuse tegevuses kuriteo tundemärke leiab ja nimelt, et järelvalveasutus, linna ja maakonna omavalitsusasutuste asjus Siseminister, valla ja alevi omavalitsusasutuste asjus maakonnavalitsus, võib omavalitsuse ametnikku tema kohtu alla andmise korral ametist ajutiselt tagandada kuni asja otsustamiseni kohtus. Omaval. Ajut. Järelvalve Seadus on paigutanud järelvalve korraldamisel vallaomavalitsuse sisuliselt samasuguste määruste alla, kui linna- ja maakonna omavalitsuse ja sellepärast oleks selle seaduse üldise mõtte vastane tunnistada järelvalveasutustel järelvalve teostamisel valla omavalitsusasutuste ametnikkude kohta suuremaid õigusi, kui järelvalve teostamisel linna ja maakonna omavalitsusasutuste ametnikkude kohta. Kuna Siseministril ei ole õigust Omaval. Ajut. Järelvalve Sead. § 7 järele ametist lõpulikult tagandada linna ja maakonnavalitsuse ametnikke, siis ei või seda õigust olla järelvalve asutustel, ei maakonnavalitsusel ega Siseministril, ka vallaomavalitsuste ametnikkude suhtes. Ettetoodud kaalutlustel peab jõudma otsusele, et Vallak. Valitseml. Sead. § 30 esimene osa ja Talur. Ajut. Juhtim. Sead. § 17 p. 3 ühes märkusega, mis järelvalve asutustele õiguse andsid vallaomavalitsuse ametnikke ametist lõpulikult tagandada isegi ilma neid kohtu alla andmata, on vastolus Omaval. Ajut. Järelvalve Sead. § 6, 7 ja 8 ning sellepärast ka oma maksvuse kaotanud. Nagu algoimetuses olevast Siseministeeriumi Omavalitsuse asjade Peavalitsuse kirjast 11. X 1924 a. nr. 1843 Viljandi maakonnavalitsusele näha, on ka Siseminister Viljandi maakonnavalitsuse

esmakordse ettepaneku 3. okt. 1924 a. Adavere vallaomavalitsuse ametnikkude lõpuliku tagandamise kohta tagajärjeta jätnud, leides, et Siseministeeriumil puudub Omaval. Ajut. Järevalve Seaduse põhjal õigus ametnikuritegude ilmsikstulemise korral omavalitsuse valitud ja nimetatud ametnikke lõpulikult ametist tagandada, ning alles maakonnavalitsuse teistkordse ettepaneku puhul 18. okt. 1924 a. on Siseminister asja jaatavalt otsustanud, tugenedes Vallakog. Valitsem. Sead. § 30 ja

Talur. Asj. Juhtim. Sead § 17 pt. 3, kuid tähelepanemata jättes Omaval. Aj. Järevalvesead. § 10 määruse.

Ülaltoodud põhjustel Adm. K. K. § 21 ja 22 p. 2 põhjal otsustas Riigikohus: Siseministri otsus 3. nov. 1924 a. Jaan Magnuse, Mihkel Kirschbergi, August Okase, Aleksander Maureri, Karl Kütti, Otto Kuusiku ja Eduard Lettensi ametist lõpulikult tagandamise kohta tühistada.

Riigikohtu Adm. koh. toim. Nr. 758¹¹ 1925 a.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 70. Vallakäskjala alluvusest.

Kas võib vallakäskjalga ilma luba küsimata külasse tööle minna ja eitaval korral, kelle käest peab tema luba küsima, kas vallavanema või sekretääri käest ja kellele üleüldse allub vallakäskjalga? W. K.

Vastus:

Kui vallakäskjala teenistusse võtmise tingimised puudub temale antud õigus oma heaksarvamise järele külasse tööle minna, siis ta seda muidugi teha ei või. Seadus ei määra vallakäskjala alluvust ära. Selle määrab vallavalitsus kohaliste tingimiste järele. Teenistuse huvides peaks vallavalitsus tema otsekohese alluvuse ühele vallaval. liikmele, kõige soovitam. sekretäärile, kindlaks määrama.

Küsimus Nr. 71. Koolijuhataja õigustest koolimaja remonteerimises.

Kas on koolijuhatajal õigus oma äranägemise järele koolimaja juures ilma vallavalitsuse nõusolekuta lasta parandusi ja sisemisi ümberehitusi teha ja selleks vallavalitsuse arvel materjali osta? W. K.

Vastus:

Koolijuhatajal ei ole selleks mingisugust õigust. Kõik need õigused kuuluvad vallaomavalitsusele.

Küsimus Nr. 72. Vallavanema õigustest koolimajade remonteerimisel.

Kas võib vallavanem ilma vallavalitsuse otsuseta oma äranägemise järele lasta koolimajade juures parandustööd teha ja selleks töölisi võtta ja neile ilma vallavalitsuse otsuseta, raha vallakassast välja maksta? W. K.

Vastus:

Seadus ei anna vallavanemale erilisi õigusi. Kõik küsimused tähendatud asjad kuuluvad vallavalitsuse, mitte vallavanema, võimkonda.

Küsimus Nr. 73. Maakonna koolivalitsuse õigusest õpetaja k. t. edasi registreerimisel.

Kas on maakonna koolivalitsusel õigus õpetaja k. t., keda vallavalitsus lahtiregistreerimiseks ettepannud, vastu vallavalitsuse soovi järgmiseks õpeaastaks ametisse edasi registreerida? L. vallavalitsus.

Vastus:

Registreerimise määruse Nr. 7 täh. 1 annab õiguse edasi registreerimiseks sellekohase ettepaneku puhul v. v. poolt, mispärast juhtumisel, kui vallaval. lahtiregistreerimise ettepaneku teinud,

maakonna koolivalitsusel õigust ei ole õpetaja k. t. edasi registreerida.

Küsimus Nr. 74. Õpetaja kutse omandanud õp. k. t. valimise korrast sellele samale kohale.

Kas võib maakonna koolivalitsus õpetaja kohuse-täitjat, kes varemalt üheks aastaks ametisse registreeritud, sarnasel puhul, kui ta omale vahe peal õpetaja kutse omandab, täisõiguslikuks õpetajaks kinnitada, või tuleb selleks valimised korraldada? L. vallavalitsus.

Vastus:

Omas seletuses Tartu maakonna koolivalitsusele 14. det. 1921 a. Nr. 23860 seletab Haridusministeerium, et õpetaja, kes õp. k. t. registreeritud, vahe peal õpetaja kutse omandab, registreeritakse määraliseks õpetajaks, kui tema vallmine on sündinud seaduslikes korras. Seaduslikes korras valimiseks saab tunnistada valimist vallanõukogu poolt, mispärast maakonna koolivalitsus õigustatud on senist õp. k. t. õpelajaks registreerima, kui ta valitud oli vallanõukogu poolt, oli ta aga koolivalitsuse poolt määratud, kuulub ta ümbervalimise alla.

Küsimus Nr. 75. Isikutunnistuste ja hobusepasside nummerdamise kohta.

Kas isikutunnistuste ja hobusepasside registreerimise raamatutes tuleb iga aasta alustada uut nummeratsiooni või kestab üks nummeratsioon aast aastalt edasi. A. M.

Vastus:

Kuna vastavatest ringkirjadest raske on välja luggeda, kumb nummeratsioon ettekirjutatud, peab küsimuse lahendama otstarbekohasus. Alati on meil kergem käsitada asja, millel vähem tunde-märke. Algab nummeratsioon iga aasta uuesti ühest peale, peame teatud dokumendi täpselt äratähendamiseks alati peale dokumendi enese numbriga ka aasta arvu nimetama, mis aga soovitav ei ole, kuna üldise nummeratsiooni juures dok. numbrist üksi küllalt on. Ei ole isikutunnistus ega hobuse pass ka kuidagi aastatega seotud, nagu seda aasta peale antud load ja kassa dokumendid on; mispärast otstarbekohasemaks tuleb tunnistada küsitud dokumentide nummerdamist aastaastalt edasi.

Küsimus Nr. 76. Maksuteatelehtede kalteandmise kohta.

Riigi ja omaval. maksuvõlgade sissenõudmise kohta antud juhatuskirja I j. kohustab maksu-määrajaid asutusi maksukohuslasele maksumäär

ja vabatahtlikku maksutasumise tähtaega allkirja vastu kuulutama. Kas on võlakaardile, mis mitte-maksmise korral politseile saadetakse, maksukohuslase allkirja juurdelisamine asutustele sunduslik, kui ja, siis missuguste seaduste alusel ja kas võib v.-valitsus omavalitsuse maksumäärade teatelehti politsei kaudu maksukohuslastele kätte toimetada, sest väga sagedasti tuleb ette, et maksukohuslased valla käskjalalt maksu teatelehti vastu ei võta. Vallasekretäär R.

Vastus:

Maksukohuslase allkiri võetakse selleks, et maksustajal asutusel oleks teada, mis ajast algab maksukohuslasele kaebuse tähtaeg ja millal lugeda tema poolt õiendamata maks maksuvõlaks. Järjekult allkiri võetakse maksustaja asutuse huvides ja ei ole mingit mõtet allkirja maksuvõla nõudmisele juurde lisada.

Mis puutub sellesse, kas võib vallavalitsus maksumäärade teatelehti politsei kaudu maksukohuslasele kätte toimetada, siis on juhatuskirja riigi- ja omavalitsuse maksuvõlgade sissenõudmise kohta („Riigi Teataja“ № 61/62—1925 a.) j. III järgi vallavalitsusel see õigus, kui seaduse järele teatelehe vastuvõtmise üle allkiri nõuetav on.

Kuid arvesse võttes, et Politsei korralduse („Riigi Teataja“ № 4/5—1920 a.) § 16 p. 9 järgi politsei on kohustatud maksjate keskel maksu-, teate- ja muid lehti laiali kandma, siis peaks vallavalitsustel olema õigus politsei poole pöörama, kui maksukohuslane tõrgub maksumäärade teatelehte vastuvõtmast valla käskjalalt.

Lugejatele.

Et „Maaomavalitsuse“ järgmise numbril ilmumiseks ettenähtud aeg, 25. k. p., jõulu esimese püha peale langeb, ilmub järgmine number 30. detsembril.

Selle numbriga on kaasas „Maaomavalitsuse“ 1926. aasta tellimise kuulutus.

Artikli „Hoolekande korraldus maakondades“ järg peab ruumipiidusel sellest numbrist väljajääma.

Kaotatud tunnistused.

Alljärgnevad hobuste passid on kaotatud ja tulevad maksvusetaks lugeda:

1) Siiter, Martin Tooma p. hobusepass väljaantud Orajõe vallavalitsusest 19. nov. 1924 a. Nr. 76/35909 all.

2) Jakobson, Peeter Mihkli p. hobusepass väljaantud Orajõe vallavalitsusest 19. okt. 1923 a. Nr. 45/17764 all.

3) Tambur, Mihkel Hansu p. hobusepass.

4) Tambur, Mihkel Hansu p. hobusepass.

(Märkus: ei mäleta kellelt, kust ostnud ja kust kellele pass väljaantud).

5) Männik, Rosalie Mihkli t. hobusepass väljaantud Orajõe vallavalitsusest 14. dets. 1920 a. Nr. 150 all.

6) Graut, Anna Jaani t. hobusepass väljaantud Orajõe vallavalitsusest 17. dets. 1920 a. Nr. 250 all.

7) Hobusepass Tahkuranna vallavalitsuse poolt väljaantud 8. XII. 20. Nr. 5.

8) Hobusepass Tahkuranna vallavalitsuse poolt väljaantud 10. XII. 20. Nr. 250.

Tunnistuste kaotamise

kuulutuste hind

„Maaomavalitsuses“
on

50 marka

□ tunnistuse pealt. □

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuse Kinnitus Aktsia Selts „OMA“,

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahakinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Madalad preemiad. — Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

==== Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. =====

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamisega.

Ilmus trükist

Eesti Maakondade Liidu ja Eesti Linnade Liidu
väljaandel

„Esimene

Eesti omavalitsustegelaste kongress

24.–26. oktoobril 1924 a.“

suures kaustas heal paberil 150 lehekülje suuruses
kongressist osavõtjate pildiga.

— RAAMAT SISALDAB: —

1. Sisukord.
2. Sisukord kõnelejate järele.
3. Kongressi mõte, ülesanne ja eeltööd.
4. Kuidas täitis kongress oma ülesande.
5. Referaadid (kongressil ettekantud E. Maddisoni, J. Jansi, M. Nepsi, M. Juhkami, H. Lauri, A. Allikase, H. Aviksoni, G. Olliku, M. Raudi, J. Reintami, M. Martna, Dr. med. P. Pödderi, O. Tiefi, O. Liigandi, K. Einbundi, J. Sõnajala ja P. Puuseppa referaadid).
6. Esimese Eesti omavalitsustegelaste kongressi protokoll.
7. Kongressi resolutsioonid.
8. Kongressist osavõtjad.

Et raamat esimene selletaoline Eesti, et ta sisaldab omavalitsuste elu põlevamate küsimuste kohta põhjalikke referaate, omavalitsustegelaste seisukohte ja arvamisi ning nende otsusi, ei tohiks see raamat üheski omavalitsusasutuses puududa, ei tohiks ta puududa ühelgi omavalitsuse otsusttegeval tegelasel. Kongressist osavõtjad omandavad ta muidugi kongressi üleelamise meeldetuletamiseks.

Raamatu hind 250 marka. Omavalitsused saavad
raamatuid väljaandjalt Liitudelt otseteed tellides, eksemplaaride arvu peale
vaatamata, eksemplaari **200 margaga**. Jällemüüjatele protsendid.

Pealadu E. Maakondade Liidu büroos Tallinn, S. Roosikrantsi uul. № 12.

Et raamat piiratud arvul trükitud, tuleb tellimistega rutata.